

การพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร

DEVELOPMENT OF AN INSTRUMENT AND INDICATORS OF EARLY CHILDHOOD CENTER DIRECTORS' CHARACTERISTICS IN MUSLIM COMMUNITIES IN BANGKOK

ขนิษฐา สาลีหมัด¹ และอภิภาพรณ ตันตินาครกุล²

Khanitha Saleemad¹ and Ampapan Tuntinakhongul²

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิจัยนวัตกรรมทางการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

khanitha.swu@gmail.com, and ampapan.tu@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร และ 2) พัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพคือการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม โดยใช้การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ หัวหน้าศูนย์ฯ 6 คน ตัวแทนครู 18 คน ตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ 12 คน ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 นำผลจากระยะที่ 1 มาพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะโดยสร้างเป็นแบบสอบถามตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเที่ยงของหัวข้อทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และได้นำแบบสอบถามไปสำรวจความเห็นจากหัวหน้าศูนย์ฯ และครุุของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร 2 ครั้งโดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 150 คน และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป

ผลการวิจัย 1) พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 26 ตัวแปรคุณลักษณะ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า มีเพียง 25 ตัวแปรสามารถจัดเป็นองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตาม (beh) คุณลักษณะด้านการพัฒนาองค์กร (dev) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ (know) และคุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ (lead) จากนั้นทำการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก พบร่วมกันเดลีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไอ-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 0.54 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.45 มีองค์ความเชื่อเท่ากับ 1 (Chi-Square = 1.19, df = 1, p = 0.27)

คำสำคัญ: การพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะ คุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม

Abstract

The purposes of this research were to 1) investigate the desired characteristics of early childhood center directors in Muslim communities in Bangkok and 2) develop the instrument and indicators for measuring the characteristics of early childhood center directors in Muslim communities in Bangkok. The study was divided into 2 phases. The first phase was conducted qualitatively with group discussion and in-depth interview from the key persons including 6 early childhood center directors and 18 representatives of teachers and representatives of early childhood center administrative officers. The collected data were examined using Triangulation Check and Content Analysis. The second phase was conducted quantitatively using the questionnaire developed from the collected data in the first phase as an instrument and indicators of early childhood center directors' characteristics in Muslim communities in Bangkok with its content validity is 0.98. The questionnaires were distributed 2 rounds to 150 directors and teachers of early childhood centers in Muslim communities in Bangkok. The data then were analyzed through Exploratory Factor Analysis and Confirmatory Factor Analysis with the first order using statistical packages.

The results were as follows : 1) there were 26 variables of desired characteristics of early childhood directors in Muslim communities in Bangkok, 2) the exploratory factor analysis showed that only 25 variables were classified and divided into 4 factors namely Behaviors (beh), Organizational Development (dev), Knowledge (know) and Leadership (lead). These four factors were then examined using the confirmatory factor analysis and it was found that as the first order confirmatory factor analysis, the model was consistent with the empirical data which yielded a Chi-square of 0.54 at a degrees of freedom of 1 (Chi-Square = 1.19, df = 1, p = 0.27).

Keywords: development of an instrument and indicators for characteristics; early childhood center directors' characteristics; early childhood center in Muslim communities

1. บทนำ

การศึกษาของเด็กในช่วงปฐมวัยนั้นสำคัญเป็นอย่างยิ่งด้วยเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์ เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยแห่งการปูพื้นฐาน ของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย และสังคม [1] ซึ่งหากจะยังไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม อาจส่งผลต่อปัญหาของพัฒนาการในขั้นต่อมาได้ [2] การศึกษาของเด็กในช่วงวัยนี้จึงได้รับความสนใจและการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ โดยมีป้าหมายเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ในส่วนของกรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการให้การบริการด้านการศึกษา ดังจะเห็นได้ในแผนพัฒนารัฐกรุงเทพมหานครด้านการพัฒนาการศึกษา [3] ที่ได้ขยายการให้บริการในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำหนดภารกิจในเรื่องการให้การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนในชุมชนให้เพียงพอและได้มาตรฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุตรหลานของประชาชนผู้มีรายได้น้อย และต้องประกอบอาชีพนอกบ้านให้ได้มากโอกาสเตรียมความพร้อม และเสริมสร้างพัฒนาการที่ถูกต้องสมวัย ทั้งด้านการเรียน ด้านอารมณ์ และด้านสังคมเพื่อให้มีพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนระดับสูงต่อไป

ดังนั้นทางสำนักงานกรุงเทพมหานคร จึงอนุญาตให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในแต่ละพื้นที่ปีครองของกรุงเทพมหานคร และสนับสนุนด้านงบประมาณส่วนหนึ่งให้แก่ชุมชนเพื่อนำไปบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ และได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3) ด้านอาหาร ปลอดภัย 4) ด้านสถานที่สะอาดปลอดภัย 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน

สำนักงานการส่งเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของกรุงเทพมหานครซึ่งประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อน เกณฑ์ในวัด ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการถ่ายโอนจากการประชาราษฎร์ และศูนย์ส่งเคราะห์เด็กในอาคารส่งเคราะห์ ชุมชนและในแหล่งก่อสร้าง โดยในปีการศึกษา 2550 มีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น จำนวน 301 ศูนย์ ใน 50 เขต มีจำนวนเด็กที่มารับบริการ 27,044 คน ในจำนวนนี้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิมทั้งสิ้น 46 ศูนย์ มี จำนวนเด็กที่มารับบริการ 3,398 คน และมีหัวหน้าศูนย์ และครุอาสาสมัคร จำนวน 256 คน [3]

จากหลักปรัชญาของอิสลามที่ว่า “จงศึกษาตั้งแต่อยู่ในเปล จนถึงหลุมฝังศพ” [4] จึงทำให้คนมุสลิมนิยมให้บุตรหลาน ได้รับการปลูกฝังในเรื่องของศาสนา ตั้งแต่ต่ำอายุน้อย หรือตั้งแต่ 3 ขวบขึ้นไป ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิมทุก แห่งจึงจัดให้มีการเรียนการสอนทั้ง 2 ระบบ คือ ให้ความรู้พื้นฐานด้านศาสนาและภาควิชาสามัญ ด้วยเหตุนี้หัวหน้าศูนย์จึงมีหน้าที่ ในการบริหารจัดการศูนย์ให้ได้มาตรฐานผ่านเกณฑ์ที่ทางกรุงเทพมหานครได้กำหนดไว้ 7 ด้าน อีกทั้งยังต้องดูแลเรื่องการจัดการ เรียนการสอนด้านศาสนาอีกด้วย ด้วยภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิมมีความสำคัญ และมี อิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดี และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง ทำการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์ในชุมชนมุสลิม ซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างจากชุมชนทั่วไป ทั้งด้าน บริบทสังคม หลักสูตรนื้อหา และความคาดหวังของผู้ปกครอง ทั้งนี้จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยทั่วไป ซึ่งยังไม่พ่วงงานวิจัยให้ศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัด คุณลักษณะสำหรับหัวหน้าศูนย์ที่อยู่ในชุมชนมุสลิม รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือ ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมิน หัวหน้าศูนย์ให้สามารถบริหารจัดการศูนย์ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน และสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาการสายสามัญ และสายศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร
- เพื่อพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัย แบบการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะด้วยกันคือ

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม ผู้วิจัยดำเนินการ วิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม โดยการเก็บข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview) พร้อมทั้งดำเนินการขอรับการพิจารณารับรองอาจิยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจิยธรรมการวิจัยใน มนุษย์ของมหาวิทยาลัยครินทร์ไวรอน โดยดำเนินการพิทักษ์สิทธิ ศักดิ์ศรีและสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมการวิจัย ก่อนทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) หลังจากได้รับอนุญาต จึง ดำเนินการตามวิธีการที่วางแผนไว้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Person) อันประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์ฯ 6 คน จากทั้งสิ้น 6 ศูนย์ โดย เป็นศูนย์ขนาดใหญ่ (เด็ก 100 คนขึ้นไป จำนวน 15 ศูนย์) จำนวน 2 ศูนย์, ศูนย์ขนาดกลาง (เด็ก 50-100 คน จำนวน 15 ศูนย์) จำนวน 2 ศูนย์, ศูนย์ขนาดเล็ก (เด็กน้อยกว่า 50 คน จำนวน 16 ศูนย์) จำนวน 2 ศูนย์ ตัวแทนครู 18 คน (ศูนย์ละ 3 คน) ตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ 12 คน (ศูนย์ละ 3 คน) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน) พร้อมทั้งใช้วิธีการ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Check) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลที่ได้มา สร้างเป็นแบบสอบถามตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร (ฉบับร่าง)

ระยะที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร โดยนำตัวแปรที่ได้จากรายชื่อที่หนึ่งมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อถูกประเมินความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าศูนย์ฯ และตัวแทนครูของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 100 คน จำนวนนับ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ครั้งที่ 1 เพื่อสกัดปัจจัยที่ไม่สำคัญออก ซึ่งในขั้นนี้จะได้ตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้วไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 กับหัวหน้าศูนย์ฯ และตัวแทนครูของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานครรวมทั้งสิ้น 50 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อยืนยันตัวชี้วัดคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร และเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Confirmed Construct Validity) และความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใต้やすตรสมประสิทธิ์และฟ้าของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแนวคำถามหลักสำหรับการสัมภาษณ์

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ในชุมชนมุสลิม โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview) ที่นำมารวบรวมโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร พบร่วมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 26 ตัวแปรคุณลักษณะ ดังนี้

- (1) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส อรย蔼ศัยดีกับทุกคน
- (2) ดำรงตนอยู่ในกรอบของศาสนาอิสลาม
- (3) เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งเรื่องงานและการดำรงชีวิต
- (4) มีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีความเป็นกลาง
- (5) วางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ ละเอียด รอบคอบ
- (6) มีการวางแผนการทำงานและการจัดโครงการต่างๆอย่างเป็นระบบ
- (7) มีการติดตามผลการดำเนินงานและการจัดโครงการ
- (8) ดูแล ปรับปรุง สภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกของห้องเรียน
- (9) พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในทุกๆ ด้าน
- (10) เปิดโอกาสให้ครูพัฒนาได้ด้วยตนเอง และมีการติดตามพัฒนาการครูอย่างต่อเนื่อง
- (11) สร้างความสัมพันธ์ดีกับผู้ปกครอง ครู และนักเรียน
- (12) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน สำนักงานเขต ศูนย์อนามัย เป็นต้น
- (13) สร้างเครือข่ายกลุ่มวิชาการระหว่างศูนย์เด็กเล็ก
- (14) สร้างช่องทางในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์ เช่น Facebook, Line กลุ่ม เป็นต้น
- (15) มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และพัฒนาการของเด็กพิเศษ
- (16) มีความรู้พื้นฐานศาสนา หรือมีที่มีปรึกษาด้านอิสลาม
- (17) มีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ การประเมิน การนิเทศ นัดกรรม และสื่อการสอน
- (18) มีความรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน
- (19) มีความรู้ด้านการเงิน งบประมาณ บัญชี การบริหารบุคคล และธุรการ
- (20) มีความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- (21) มีความรู้ด้านโภชนาการสำหรับเด็กปฐมวัย
- (22) ให้กำลังใจลูกน้อง เอาใจใส่ลูกน้องทุกคน ดูแลเหมือนคนในครอบครัว
- (23) กล้าตัดสินใจและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
- (24) เป็นผู้นำที่ลงมือกระทำ มากกว่าการใช้คำแนะนำสั่งการ
- (25) รับฟังความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ก่อนการตัดสินใจ
- (26) กระจายงาน มอบหมายหน้าที่ได้ชัดเจนและเหมาะสม

ผลการวิจัยระยะที่ 2

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

งานวิจัยฉบับนี้ต้องการตรวจสอบแนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยวิธีหมุนแกนแบบแวร์เมิร์เมิร์สกัดองค์ประกอบแบบแกนมุขสำคัญ(principal component analysis) ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิมเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบหลักของตัวแปรที่ศึกษาอย่างชัดเจน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ทั้งหมด 26 ข้อค่า Keiser-Meyer-Olkin Measure of sampling Adequacy (KMO) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.93 ซึ่งแสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมมาก แต่วิเคราะห์องค์ประกอบได้ดีมาก และจากการทดสอบนัยสำคัญ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.00 แสดงว่า เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสมัยพันธ์ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้เป็น 4 องค์ประกอบโดยมีข้อคำถามข้อที่ 18 ไม่สามารถจำแนกเข้ากลุ่มได้จึงไม่นำมาวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม

การวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นผลการตรวจสอบความตรงตามทฤษฎีหรือความสอดคล้องของโมเดลตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งโมเดลนี้ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติด้วย (beh) คุณลักษณะด้านการพัฒนาองค์กร (dev) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ (know) และคุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ (lead)

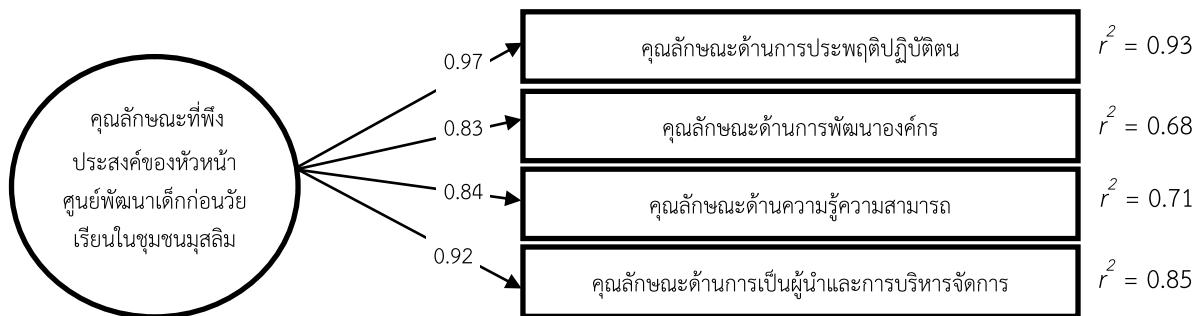
ผลการตรวจสอบโมเดลของตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการรวมคะแนนของข้อคำถามอยู่ภายใต้ตัวชี้วัดจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามแต่ละข้อในรายองค์ประกอบมีน้ำหนักสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามทุกข้อเป็นข้อคำถามที่ดีในแต่ละตัวชี้วัด

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่า Chi-Square มีค่าเท่ากับ 0.54 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.45 มีองศาอิสระเท่ากับ 1 ($Chi-Square = 1.19, df = 1, p = 0.27$) แสดงว่ามีรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปของคะแนนมาตรฐานของตัวแปรคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิมพบว่า ทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกขนาดตั้งแต่ 0.05-0.93 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) สามารถเรียงลำดับที่ดีที่สุดขององค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือด้านการประพฤติปฏิบัติด้วย ($B=0.97$) ด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ ($B=0.92$) ด้านความรู้ความสามารถ ($B=0.84$) และด้านการพัฒนาองค์กร ($B=0.83$) มีความแปรปรวนร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติด้วย ร้อยละ 93, ร้อยละ 85, ร้อยละ 71 และร้อยละ 68 ตามลำดับ แสดงว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบโมเดลของตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ในชุมชนมุสลิม

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม	น.น.องค์ประกอบ		t	R ²	สป.คะแนนองค์ประกอบ
	b(SE)	B			
ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม					
ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม (beh)	0.82 (0.07)	0.97	0.00	0.93	0.70
ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม (dev)	0.48 (0.06)	0.83	0.00	0.68	0.13
ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม (know)	0.74 (0.08)	0.84	0.00	0.71	0.11
ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม (lead)	1.00 (0.00)	0.92	999.00	0.85	0.23
Chi-square = 1.19	CFI = 0.99	df = 1	TLI = 0.99	P = 0.27	

Chi-Square = 1.19, df = 1, p = 0.27

รูปที่ 1 ผลการตรวจสอบโมเดลของตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน

ผลจากการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แล้วของครอนบากของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิมพบว่าค่าความเที่ยงทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97 เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามตัวบ่งชี้บวกว่า มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.90-0.95 โดยคุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ มีค่าความเที่ยงมากที่สุด เท่ากับ .95 รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติดีด่น มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .94 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92 และคุณลักษณะด้านการพัฒนาองค์กร มีค่าความเที่ยงน้อยที่สุด เท่ากับ 0.90

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม

ตัวแปร	ค่าความเที่ยง
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม	.97
คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติดีด่น	.94
คุณลักษณะด้านการพัฒนาองค์กร	.90
คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ	.92
คุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ	.95

5. การอภิปรายผล

จากการศึกษาเพื่อหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม จากหัวหน้าศูนย์ฯ ตัวแทนครู ตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ พบร่วมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 26 ตัวแปรคุณลักษณะซึ่งมี 1 ตัวแปรที่ไม่สามารถจำแนกเข้ากลุ่มได้จึงไม่ดำเนินการวิเคราะห์ในขั้นตอนตัดไป และจากการวิเคราะห์ห้องคปรกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลพบว่าตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิมประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือคุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติดีด่น คุณลักษณะด้านการพัฒนาองค์กร คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องและครอบคลุมองค์ประกอบตามสมรรถนะผู้นำโรงเรียนอิสลาม M.O.R.A.L [5] ที่แบ่งสมรรถนะของผู้นำโรงเรียนตามแบบอิสลามไว้ 5 องค์ประกอบคือ การบริหารจัดการตนเอง (Managing Self) การพัฒนาองค์กร (Organizational Development) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relating with People) การค้นคว้าหาความรู้ (Acquiring Knowledge) และการนำและการบริหาร (Leading and Managing) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำแบบอิสลามทั้งในระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และในระดับโรงเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ได้ในระดับโรงเรียนนั้นได้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านการมีสัมพันธ์

กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแยกกอกมาเป็น 1 องค์ประกอบ เนื่องจากสถานศึกษามีขนาดที่ใหญ่กว่า รับนักเรียน ในหลายระดับ และต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ มากกว่า

ผลการวิจัยได้เรียงน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบนี้มาตราฐานขององค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือด้านการ ประพฤติปฏิบัติตน ($B=0.97$) ด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ ($B=0.92$) ด้านความรู้ความสามารถ ($B=0.84$) และด้านการ พัฒนาองค์กร ($B=0.83$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์นั้นผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากด้านการ ประพฤติปฏิบัติตน และด้านการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประพฤติปฏิบัติของผู้นำที่จะต้องดำรง อยู่ในหลักการของศาสนาอิสลาม และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของผู้นำแบบรับใช้ [6] ที่ สอดรับกับหลักการของอิสลาม อีกทั้ง Saleh [7] และ Aebed [8] ต่างก็เห็นพ้องว่าผู้นำสถานศึกษาควรเป็นมุสลิมที่ประพฤติ ตนอยู่ในแนวทางศาสนาอิสลาม และนำหลักการศาสนาอิสลามมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรด้วย ซึ่งนั้นหมายถึงการใช้หลัก คุณธรรม จริยธรรมมาปักรองผู้อื่นดังเช่นที่ท่านบี ญัมมัด (ช.ล.) ได้ทำเป็นแบบอย่างไว้

ทั้งนี้วัดคุณลักษณะและเครื่องมือที่ได้จากการวิจัยครั้นี้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสังคมชุมชนอิสลาม จึงสามารถ นำไปใช้ในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และใช้ในการประเมินการทำงานของหัวหน้าศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในชุมชนมุสลิม ทั้งในกรุงเทพมหานคร และในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชุมชน มุสลิมในจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศได้อีกด้วย นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ถือเป็นงานวิจัยที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน แต่จากการไปศึกษา งานวิจัยอื่น ๆ ที่เก้าอี้คุยจะพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในชุมชนมุสลิมนั้นมีข้อคุณลักษณะ บางประการที่คล้ายคลึงกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน คุณลักษณะดังกล่าวที่เป็นประเดิมหนึ่งในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังที่ ช่อ สันนิพัฒน์ [9] ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้นแบบน่าอยู่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบน่าอยู่ต้องประกอบด้วยการมีภาวะผู้นำ ของผู้บริหารด้วยการเป็นแกนหลักในการบริหาร และดำเนินงานร่วมกับบุคลากร เป็นผู้ประสานงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำกับดูแลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ในด้านการดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการมอบหมายภารกิจที่สอดคล้อง กับความรู้ความสามารถ ของผู้ปฏิบัติ การมอบหมายให้มีคณะกรรมการประสานงานเพื่อเป็นตัวกลางในการประสาน กำกับดูแลให้ภารกิจเชื่อมโยงกันอย่าง สมบูรณ์ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ และ ปรับปรุงพัฒนางานให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในชุมชนมุสลิมหลาย ประการประกอบด้วยข้อ (5) วางแผนอย่างมีระบบ ข้อ (6) มีการวางแผนการทำงานและการจัดการ ข้อ (7) อย่างเป็นระบบ ข้อ (8) มีการติดตามผลการดำเนินงาน และ ข้อ (10) เปิดโอกาสให้ครุพัฒนาตนเองได้ และมีการติดตาม การพัฒนาการครุอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ รนกฤติ โพธิ์เงิน [10] ซึ่งศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายพัฒนาศูนย์เด็ก เล็กไป ปฏิบัติของ เทศบาลเมืองบึงบี๊ด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบร่วม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลอย่างยิ่ง โดยได้ อภิปรายผลเพิ่มเติมว่า ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดพึงผลักดันการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ และจะจูงใจ และเอาใจใส่บุคลากร ทำให้บุคลากรในหน่วยงานมีกำลังใจและมีความต้องการที่จะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ นอกจากนี้ การคิดตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยอยู่บนพื้นฐานความมีเหตุผลถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญเช่นกันซึ่งพบร่วม ด้วย จ้าวท้าวชีวัติอยู่ในงานวิจัยนี้คือข้อ (22) ให้กำลังใจลูกน้อง เอิ่มใจใส่ลูกน้องทุกคน ดูแลเหมือนคนในครอบครัว และ (23) กล้า ตัดสินใจและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ จึงถือเป็นข้อยืนยันในการที่จะนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัด คุณลักษณะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานครตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้

ผลการวิจัยนี้อาจนำไปขยายผลโดยใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำหรือผู้บริหารในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชนมุสลิมทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตอื่น ๆ ซึ่งอาจทำ ให้การคัดเลือกผู้นำหรือผู้บริหารการศึกษาในระดับต่อจากศูนย์พัฒนาเด็กมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้นนี้ อาจจะนำไปใช้เพื่อย้ายองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กในประเทศไทยโดยใช้วิถีพุทธ ศาสนามาเป็นหลักในการออกแบบและสร้างตัวชี้วัดเพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกันต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ในประเทศไทยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้มหาวิทยาลัยศรีนคินทร์วิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2558

เอกสารอ้างอิง

- [1] Rakwichai, W. 1992. *Parenting Young Children*. Bangkok. Sangsilp Printing.
- [2] Freud, S. 1965. *The Origin and Development of Psychoanalysis*. Chicago: H. Regnery Co.
- [3] Office of Community Development Bangkok. (2002). *Early Childhood Centers in Communities, Guidelines for management development of early childhood centers*. Bangkok
- [4] Japakeya. I. 2006. *Educational Philosophy in Relation to Culture and Community* retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/39690> : Conference on Academic Market Projecton 28 February 2006.
- [5] Saleemad, K. 2015. Leadership Competency for Islamic School Leaders. International Journal of Humanities and Management Sciences (IJHMS). Volume 3, Issue 2 (2015) ISSN 2320-4044 (Online).
- [6] Seesant, B. 2014. *Factor Analysis of Servant Leadership's Characteristics Under the Jurisdiction of Vocational Education Commission, Ministry of Education*. Journal of Industrial Education. 13(2), p. 58-65.
- [7] Saleh, A. M. J. 2005. *Education Leadership and Creativity: An Islamic Perspective*. Amman: Dar El Falah.
- [8] Aebed, A. 2006. *A Study of Islamic Leadership Theory and Practice in K-12 Islamic Schools in Michigan*. Dissertation. Department of Educational Leadership and Foundations, Brigham Young University.
- [9] Santanapipat, C. 2010. Pilot Project of Management of Early Childhood Center in Municipal School 4 of Watsribuaban to Execellence. *Journal of Graduate School of Rajabhat Walailalongkorn University*. 3(2). p. 41-52.
- [10] Po-ngern, T. 2015. *Factor Affecting the Policy Implementation Success of Child Development Center in Baungyitho Municipality, Thanyaburi District Pathumthani Province*. Journal of Graduate Study Rajabhat Suansunandha. 2(2), p. 320-328.